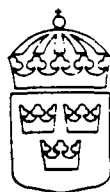

Riksdagens protokoll

1989/90:107

Protokoll
1989/90:107

Måndagen den 23 april

Kl. 12.00–13.23

Förhandlingarna leddes av tredje vice talmannen.

Svar på interpellationer

1 § Meddelande om sammanträdet fredagen den 27 april

Anf. 1 TREDJE VICE TALMANNEN:

Kammaren sammanträder för bordlägningsplenium kl. 12.00 fredagen den 27 april.

2 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 17 april.

3 § Svar på interpellation 1989/90:151 om regeringens tekopolitik

Anf. 2 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! Mot bakgrund av att Sverige begärt förhandlingar med Kina, Malaysia och Turkiet om dessa länders export av trikåunderkläder till oss, har Hadar Cars frågat mig om skälen för att begränsa sådan import.

Han ifrågasätter bl.a. om en sådan åtgärd kan vara till gagn för svenska tekoföretag och om det inte kommer att drabba konsumenterna genom ökade priser. Vidare undrar Hadar Cars om det inte kommer att påverka förtroendet för vårt agerande i GATT-sammanhang och förtroendet för den nya svenska tekopolitiken.

Hadar Cars påminner om att riksdagen i december 1988 ställde sig bakom regeringens avsikt att avveckla alla importrestriktioner på tekoområdet den 31 juli 1991. Samtidigt uttalade riksdagen – jag citerar ur finansutskottets betänkande (1988/89:FiU10): "Genom att nu besluta om en avreglering år 1991 ger statsmakterna tekoföretagen tid för nödvändiga anpassningsåtgärder. Branschen måste dock få möjlighet till ytterligare konsolidering för att klara den ökade konkurrens som uppstår när restriktionerna avvecklas."

Restriktionerna avses alltså tas bort vid utgången av juli månad 1991, men fram till dess skall det svenska begränsningssystemet vara i kraft.

Det finns i dag ca 20 tillverkningsföretag i Sverige inom delbranschen tri-

kåunderkläder. Enligt uppgift från statens industriverk producerar hälften av dessa enbart trikåunderkläder.

Regeringen har på senare år successivt minskat de handelspolitiska skyddsåtgärderna när det gäller teko. Antalet varor som omfattas av våra textilbegränsningsavtal har blivit färre. Importkvoterna har höjts år från år. Efter hand har därigenom de länder med vilka Sverige har begränsningsavtal fått ökat tillträde till den svenska marknaden.

Restriktionerna för import av trikåunderkläder har bibehållits, eftersom ansvariga myndigheter bedömde att det fanns ett behov av skydd för denna varugrupp. Undantag gjordes emellertid för sådana länder som vid förhandlingstillfället hade en mycket liten eller obefintlig export av denna vara till Sverige. Detta var precis vad som då var fallet för Kina, Malaysia och Turkiet.

I de svenska avtalen ingår en särskild artikel, enligt vilken konsultationer kan äga rum om importen av en icke begränsad vara skulle öka kraftigt.

Importen av trikåunderkläder har ökat markant. En jämförelse mellan tolv månadersperioden oktober 1987–september 1988 och motsvarande period 1988–1989 visar att den totala importkvantiteten har ökat med 18 %.

Kina och Malaysia, med vilka vi redan har nått överenskommelser om begränsning av underkläder, samt Turkiet svarar för den övervägande delen av denna ökning. Sammanlagt uppgick importen från de tre länderna år 1987 till ca 1,8 miljoner plagg. Detta var läget vid tidpunkten för förhandlingarna med dem. Under enbart de första nio månaderna 1989 hade emellertid importen från dessa länder stigit till ca 10 miljoner plagg.

Vi kan inte, så länge det svenska begränsningssystemet är i kraft, ha restriktioner för import av underkläder från vissa länder, samtidigt som vi låter andra länder helt fritt exportera stora kvantiteter av denna varugrupp till oss. Det skulle de länder vilkas export till oss redan är begränsad med all rätt kunna reagera inför.

När det gäller risken för ökade kostnader för konsumenten vill jag påpeka att de begränsningar som nu införs inte innebär ett stopp för inköp från berörda länder utan medger en import på en trots allt relativt hög nivå.

Att våra förhandlingar vad gäller trikåunderkläder, som Hadar Cars tycks tro, skulle undergräva förtroendet för Sveriges agerande i GATT-sammanhang har jag svårt att förstå. Sverige är egentligen det enda land som hittills offentligt deklarerat att man skall upphöra med tekorestriktioner vid utgången av MFA IV, vilket väckt berättigad uppmärksamhet och uppskattning. Vi har samtidigt klart ut sagt, även inom GATT, att det svenska begränsningssystemet skall vara i kraft under den tid som återstår av MFA IV. Och de åtgärder som Sverige nu begärt ligger helt inom ramen för vad multi-fiberavtalet medger.

Jag har också svårt att inse att förtroendet för den nya svenska tekopolitiken skulle minska. Ett löfte har givits till den svenska industrin att begränsningarna skall vara i kraft till utgången av juli månad 1991. Uteblivna åtgärder från regeringens sida i de aktuella fallen skulle därför stå i strid med det löftet.

Anf. 3 HADAR CARS (fp):

Herr talman! Låt mig först tacka statsrådet för svaret. Jag vill ställa några frågor till henne. Det gäller de ord som hon använder i sitt interpellations-svar. Hon säger: "Restriktionerna avses alltså tas bort vid utgången av juli månad 1991 - - -." Det finns i de orden en viss osäkerhet redan från början om huruvida det innebär ett uppfyllande av det beslut som riksdagen fattat. I utskottets skrivning står det: "Genom att nu besluta om en avreglering år 1991 - - -."

Om detta bara är ett misstag i val av ord är det inte någonting att föra en lång diskussion om. Men jag tror att det vore mycket värdefullt om statsrådet ville klargöra att hon gärna hade valt ett annat ord för att uttrycka sin bestämda uppfattning att restriktionerna skall vara avskaffade vid utgången av juli månad år 1991. Om det förhåller sig så, kan vi lägga ner diskussionen på den punkten. Men däremot anser jag alldeles bestämt att man övertolkar riksdagens beslut om man av detta beslut drar slutsatsen att riksdagen har uttalat sig för en utökning av restriktionerna under tiden fram till utgången av juli år 1991. Det är precis detta som regeringen föreslår.

Herr talman! Man måste se litet grand på vad som är verklighet i den här frågan. Man kan först notera att en stor del av den svenska importen av underkläder, cirka två tredjedelar, redan i dag kommer från länder gentemot vilka vi inte har några restriktioner alls, nämligen EG- och EFTA-länder. Regeringens åtgärder vänder sig mot ett antal länder som svarar för den mindre delen av exporten av dessa varor till Sverige. Regeringen vill nu utvidga restriktionerna till att gälla Kina, Malaysia och Turkiet.

När det gäller utvecklingen av importen pekar statsrådet på utvecklingen under det senaste året. Det har förvisso skett en ökning av importen av underkläder till Sverige. Men det hon inte nämner i sitt svar är att siffrorna för 1987 är ungefär desamma som vi kan räkna med att få år 1990. Det var alltså frågan om en kraftig nedgång av importen av de här varorna året innan. Man är därför nu på väg att komma upp till samma nivå på importen som man hade år 1987. Jag frågar mig om det är anledning att vidta särskilda restriktioner bara därför att importen återgår till den nivå som den hade för ett antal år sedan.

Man brukar säga att när det regnar manna från himlen har den fattige ingen sked. Hur förhåller det sig i detta fall? Friheten för u-länder att exportera görs av regeringen till en villkorad frihet. Friheten har dessa länder bara så länge de inte utnyttjar den. Tar de vara på sin frihet att börja exportera till Sverige slår regeringen bums till med restriktioner. Då har vi exemplet med manna från himlen: Regeringen vill ge intryck av att människorna i de fattiga länderna har en sked, men om de vill ta åt sig något av den manna som kan finnas, är regeringen omedelbart framme och sliter skeden ur händerna på dem. Är det en rimlig politik, fru statsråd? Är det en rimlig politik, även om den bara gäller för perioden fram till utgången av juli 1991? Bör vi inte handla med viss konsekvens i allt vad vi gör även i nuläget?

Regeringens resonemang är egentligen logiskt endast om man utgår ifrån regeringens ologiska utgångspunkt. Jag tror för min del att en kvotering av de här länderna inte underlättar, utan försvårar för svensk tekoindustri att

anpassa sig till den frihandelssituation som kommer att råda efter den 1 augusti 1991.

Jag vill erinra om att statsrådet så sent som i en debatt den 10 november 1989 sade, att om de svenska tekoföretagen konkurrerar med lågprisländerna, så är det deras ensak. Det menar jag att det också bör vara. Svensk tekoindustri kan aldrig konkurrera med varor som kan framställas billigt i länder med helt andra lönelägen än de som råder i Sverige. Vad svensk tekoindustri bör konkurrera med är EG-EFTA-länderna, och där bör vi uppmuntra den att vara stark, vilket flera tekoföretag redan är i dag. Två tredjedelar av importen kommer från dessa länder i dag. Den politik som regeringen bedriver nu snarare minskar den svenska tekoindustrins konkurrenskraft långsiktigt. Det tycker jag är beklagligt.

Anf. 4 HANS NYHAGE (m):

Herr talman! Riksdagen har, vilket redan påpekats i slutet av 1988, beslutat att alla importrestriktioner på tekoområdet skall vara avvecklade den 31 juli 1991. Tidsfristen på två och ett halvt år motiverades med att tekoföretagen skulle ges möjligheter att vidta nödvändiga anpassnings- och konsolideringsåtgärder. Så sent som den 21 mars i år, dvs. för cirka en månad sedan, avvisade en klar riksdagsmajoritet förslag om ett upphävande av det angivna beslutet och en tidigareläggning av avvecklingen.

Trots detta återkommer nu Hadar Cars med en interpellation, där han ifrågasätter det berättigade i att regeringen respekterar de av riksdagen vid upprepade tillfällen fattade besluten. Och inte nog med det: Han anser, uppenbarligen i full vetskap om att restriktionerna fortfarande gäller, att Sverige skall tillåta helt fri import av trikåunderkläder från vissa länder samtidigt som importen från andra länder skall vara belagd med restriktioner. Detta förefaller mig vara ett något egendomligt liberalt synsätt.

Importen av trikåunderkläder från de berörda länderna – Malaysia, Kina och Turkiet – har under senare år ökat mycket kraftigt. År 1987 utgjorde importen sammanlagt från dessa länder 1,8 miljoner plagg, 1988 utgjorde den drygt 3 miljoner plagg och 1989 hela 15,6 miljoner plagg. Deras andel av totalimporten ökade från 2,5 % 1987 till 19,1 % 1989. Det bör tilläggas att dessa plagg är importbegränsade i EG-länderna.

Den senast kända tolvmånaderssiffran för motsvarande svenska tillverkning – t.o.m. den 30 juni 1989 – var ca 3,5 miljoner plagg. Således var enbart importökningen 1989 från de tre länderna mellan tre och fyra gånger så stor som hela den svenska tillverkningen. Mellan första halvåret 1988 och första halvåret 1989 minskade den svenska produktionen med 23 % i volym.

Mot den bakgrunden hävdar Hadar Cars, som för övrigt själv konstaterar att tillförseln av underkläder redan 1988 uppgick till hela 94 %, att det nu ifrågasättande begränsningsavtalet skulle vara till skada för konsumenterna genom ökade priser. Påståendet saknar givetvis all verklighetsförankring. Samtidigt konstaterar han att åtgärden inte kommer att ha någon praktisk betydelse avseende importvolymen. Varför då klaga, Hadar Cars?

Synnerligen anmärkningsvärt är åter att Hadar Cars ifrågasätter att ett av riksdagen fattat beslut skall respekteras. Att följa riksdagsbeslutet skulle undergräva förtroendet för Sveriges agerande i GATT-sammanhang och

minska förtroendet för den nya svenska tekopolitiken, hävdar han. Vad är detta för nonsensprat? Om något kan skada anscendet så måtte det väl vara att totalt strunta i beslut fattade i demokratisk ordning.

Hur vore det för övrigt om Hadar Cars funderade något över det lämpliga i att respektera av riksdagen fattade beslut med hänsyn till de svenska tekoföretagen och deras anställda? Många av dem finns som bekant i Sjuhäradsbygden, som redan i hög grad drabbats av bekymmer på tekoområdet. Varför undergräva förtroendet gentemot dem? Eller är det så angeläget för Hadar Cars att få bort allt vad svensk tekoindustri heter, att det bara är att strunta i hänsynen till de människor som där har sin utkomst?

Herr talman! Till det direkt anmärkningsvärda i den svenska tekopolitiken hör, att samtidigt som vi hävdar det angelägna i en så nära svensk anslutning till EG som möjligt – en del av oss kräver som bekant full anslutning – så arbetar vi i motsatt riktning när det gäller tekopolitiken. När vi nu har en gyllene chans att markera att vi menar allvar med ett närmande till EG, varför gör vi det då inte när det gäller tekofrågorna? Den svenska tekobranschen önskar ju att en tillämpning av EG:s regler på det här området också skall ske beträffande vårt land. All konsekvens kräver ju att vi tillmötesgår detta önskemål. Varför gör vi det då inte?

Den frågan vill jag gärna rikta såväl till statsrådet som till interpellanten.

Anf. 5 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! Först vill jag säga att det är självklart att riksdagsbeslutet skall fullföljas till den 1 juli 1991. Samtidigt innehåller detta riksdagsbeslut, som Hans Nyhage sade, två moment. Det ena är att restriktionerna skall försvinna i juli 1991. Det andra är att vi, efter överläggningar med branschen och facket, sade oss att en lämplig tidpunkt för avveckling är 1991. På det sättet får branschen ytterligare tid på sig att ställa in sig på att så skall ske.

Det är helt klart att det inte handlar om att utöka restriktionerna. Uppgifterna beträffande dessa länder visar på en stor ökning. Också importlicensgivningen visar en fortsatt ökning. Härnvid kom statistiken för helåret 1989, och den visar att från 1988 till 1989 har den totala importen ökat med ca 20,2 miljoner plagg. Det är alltså en ökning med 33 %. Kina, Malaysia och Turkiet har sammanlagt under den här tiden ökat sin export av trikåunderkläder till Sverige med ca 12,6 miljoner plagg. Det innebär en ökning med 416 %. Av den totala ökningen står de tre länderna för 61 %.

Vi måste försöka hantera den situation vi har fram till juli 1991 på ett vetligt sätt. Det tror jag är viktigt att komma ihåg.

Jag har alldeles nyss kommit hem från ett möte med diverse GATT-ministrar och har med dem bl.a. diskuterat teko. Vi hade kanske trott att just Sveriges beslut skulle få mer effekt på den internationella diskussionen än vad som har varit fallet.

Det finns ju, herr talman, både i-länder och u-länder som anser sig behöva en ännu längre övergångsperiod än vad de skulle enbart vid en integration av MFA i det normala GATT-systemet. Båda sidor vill i stället i detta sammanhang ha ytterligare ett antal år för att kunna anpassa sig till en global situation. Sverige är således bra framme i det här sammanhanget.

Anf. 6 HADAR CARS (fp):

Herr talman! Av statsrådets svar förstår jag att regeringen, så långt tidsramen medger, avser att fullfölja "kalsongkriget", sitt krig mot u-länderna.

De nya siffror som statsrådet presenterar är intressanta. Det är siffror som för mig inte var kända. Om man går tillbaka till 1987 kan man konstatera att vi då hade en import av ca 70 miljoner plagg. Året därefter hade importen sjunkit till 60 miljoner plagg, och nu har den alltså gått upp med 20 miljoner plagg till 80 miljoner plagg. Från 1987 till 1989 har importen alltså stigit från 70 miljoner till 80 miljoner plagg, och huvuddelen av denna import kommer förvisso från de rika länderna.

Det är alltså fråga om en ganska modest importökning. Jag föreställer mig att det finns länder, inte minst u-länder, som skulle kunna peka på svenska exportframgångar som har medfört en ökning av svensk export till dessa länder i väsentligt snabbare takt än vad som är fallet med deras export, dvs. vår import. Dessa länder skulle kunna peka på att de känns väldigt konstigt att en så ganska modest ökning som ungefär 15 % på två år skulle behöva leda till starka restriktioner.

De siffror jag har säger att Kina, Malaysia och Turkiet tillsammans svarar för ca 12 % av denna import, och jag tycker inte det känns angeläget att från den utgångspunkten ta till ytterligare restriktioner mot de här länderna.

Inte heller tror jag, fru statsråd, att man främjar Sveriges sak i GATT genom att införa nya restriktioner mot u-länder och andra länder med svag ekonomi. Det är bra om man inhöstar applåderna för beslutet att avveckla restriktionerna från 1991, men varför förstöra den vackra bilden genom att inte konsekvent verka för att vidga frihandeln där så är möjligt?

Till herr Nyhage vill jag bara säga några få ord. Hans Nyhage företräder ju här det moderata samlingspartiet, och han förefaller vara den ende från moderaterna som tänker gå upp i denna debatt. Jag tror inte att det han säger här är representativt för hans parti, och jag är beredd att på några punkter i mitt nästa inlägg fullfölja diskussionen med honom.

Anf. 7 HANS NYHAGE (m):

Herr talman! Jag tillåter mig faktiskt att i denna debatt framföra mina egna synpunkter. Jag gör det av hänsyn till de många människor som arbetar inom tekoindustrin just i min egen hembygd, människor som berörs av ökade svårigheter för dem att verka inom sitt yrkesområde. Vi har enligt min uppfattning anledning att slå vakt om dessa människors möjlighet att även i framtiden få sin utkomst.

Jag ställde en fråga till både statsrådet och interpellanten beträffande Sveriges relationer gentemot EG, och jag vore tacksam om jag kunde få svar på frågan.

Anf. 8 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! Hadar Cars och jag är överens om att multifiberavtalet borde försvinna. Det är en styggelse inom GATT. Det har fungerat i trettio år, och vi i industriländerna har under den tiden haft möjligheter att reda ut situationen. Nu är det tyvärr så att applåderna är ganska blandade. Även utvecklingsländer ser nu med bekymmer på att MFA skall integreras inom

det vanliga GATT, eftersom många av dessa länder är rädda för den konkurrens som kommer från starkare marknader.

Till Hans Nyhage vill jag säga att textil numera får föras fritt mellan EFTA och EG. Vi har i det sammanhanget inte längre några begränsningar i och med att de begränsningar som vi fram till nyligen hade gentemot Portugal nu också har upphört. Vi har sett det som en fördel att inom EFTA och EG ha fri konkurrens på textilområdet. Vi får hoppas att även EG kommer att agera mycket framsynt i GATT-rundan när det gäller textil.

Anf. 9 HADAR CARS (fp):

Herr talman! Statsrådet Gradin får det nästan att låta som om vi skulle vara tvungna att följa MFA-avtalet, en restriktion som det internationella samfundet har ålagt oss. Men så är det ju inte. T.ex. Schweiz har ju för länge sedan sagt att man inte vill ha några importrestriktioner, och ingenting i MFA-avtalet tvingar oss att införa restriktioner mot t.ex. Turkiet. Det kan således inte åberopas som stöd för de beslut som regeringen har fattat när det gäller begränsningar av importen från tre länder: Kina, Malaysia och Turkiet.

Jag sade i mitt förra inlägg till Hans Nyhage att jag inte trodde att han representerade det moderata samlingspartiets uppfattning i denna fråga. Jag har stor respekt för att man som enskild riksdagsman har en självklar rätt att framföra sina synpunkter, vilket Hans Nyhage gör. Jag kan däremot beklaga att det i denna debatt inte finns någon i kammaren som är beredd att framföra moderata samlingspartiets ståndpunkt. Bilden kan då bli att det partiet står för restriktivitet och protektionism, något som inte är av vikt i den faktiska bilden av partiets hållning.

Herr talman! När vi för en tid sedan här i kammaren hade en debatt om tekopolitiken var socialdemokratin företrädare i debatten, Reynoldh Furustrand, och jag överens om att några ytterligare restriktioner inte skulle införas. Nu har regeringen kommit med sådana förslag, och det är klart att jag från den utgångspunkten måste ställa mig frågan om regeringen betraktar sin socialdemokratiska riksdagsgrupp som så mjuk i ryggen att det inte spelar någon roll vad ledamöterna i gruppen säger här i riksdagen utan att det är något som regeringen, när det behövs, bara kan köra över. Jag vet inte vad svaret på den frågan är. Den frågan kommer inte upp i riksdagen på det sättet, eftersom det inte krävs ett riksdagsbeslut. Men vi kan vara överens om att det vore trevligt om en regering hade ökad respekt för sitt underlag i riksdagen och såg till att man förde en samfällid politik i dessa avseenden. Nu är Reynoldh Furustrand överkörd. Han kan välja att vara tyst, eller han kan säga att han inte står för det. Men regeringen ansåg inte hans uttalande vara värt särskilt mycket.

Tredje vice talmannen anmälde att Hans Nyhage anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare inlägg.

Anf. 10 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! Det är stora ord Hadar Cars använder när han påstår att den socialdemokratiska riksdagsgruppen är överkörd. Det är inte utökade re-

striktioner. Jag anser att vi lever upp till de överenskommelser som vi gjorde åt olika håll i samband med att vi gick till riksdagen och sade att vi skulle avveckla restriktionerna i juli 1991. Här följer vi också det som riksdagen har ställt sig bakom.

Tredje vice talmannen anmälde att Hadar Cars anhöllit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare inlägg.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på interpellation 1989/90:156 om integritetsskyddet och FAS 90-projektet

Anf. 11 Socialminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Marianne Jönsson har frågat mig vilka åtgärder regeringen ämnar vidta för att skydda integriteten vid genomförande av FAS 90-projektet.

Jag vill först av allt slå fast att den enskildes integritet inte får kränkas. Detta är en grundläggande förutsättning som måste gälla i alla sammanhang. Den måste gälla också då krav på utökad datorisering framförs för att få effektivare verksamhet på olika områden.

Inom socialförsäkringen pågår en omfattande utveckling för att denna bättre än i dag skall kunna motverka passiviserande långa sjukskrivningar och en alltför omfattande förtidspensionering. Individerna skall kunna ges bättre möjligheter och bättre stöd så att de kan återvända till ett aktivt liv efter en sjukdom eller skada. Vi måste också förbättra det sjukdoms- och skadeförebyggande arbetet så att utslagningen från arbetslivet motverkas.

För att detta skall bli möjligt måste vi få ett bättre samarbete mellan olika organisationer, och vi måste ge enklare och mera direkta möjligheter att betala för de rehabiliteringsinsatser som bedöms nödvändiga för den enskilde. Riksdagen har nyligen på förslag av regeringen beslutat om åtgärder av detta slag. Bl.a. får försäkringskassorna möjlighet att betala för yrkesinriktad rehabilitering med pengar som tas från sjukförsäkringsanslaget. Regeringen kommer också att återkomma till riksdagen under hösten med ytterligare förslag inom detta område.

Det är mot denna bakgrund som utvecklingen av socialförsäkringsadministrationens datorstöd skall ses. Datorstöd kan vara av stor betydelse för ett effektivt rehabiliteringsarbete. De uppgifter som registreras kan emellertid vara av mycket personlig karaktär, vilket ställer särskilda krav på integritetsskydd. De dataregister som anses behövliga därför, inkl. lokala sjukförsäkringsregister, bör enligt min uppfattning regleras i en registerlag. Detta är också den uppfattning som framförts av data- och offentlighetskommittén i dess delbetänkande, SOU 1987:31. Integritetsskyddet i informations-samhället 4. Remissinstanserna har också instämt i denna uppfattning.

I en sådan registerlag skall ändamål, ansvariga och innehåll för registren regleras. Där skall också regleras hur åtkomsten till registret får ske och regler ges för utlämnande av uppgifter från registret.

Det är min avsikt att inom kort föreslå regeringen att bemyndiga mig att ge ett särskilt utredningsuppdrag i fråga om författningsreglering av personregister inom socialförsäkringen. Detta innebär också att riksdagen efter det att en proposition utarbetats kommer att få ta ställning till utformningen av en sådan registerlag.

Anf. 12 MARIANNE JÖNSSON (c):

Herr talman! Tack för svaret.

Som socialministern säger är den enskildes integritet överordnad allt annat. Den får inte kränkas. Den grundläggande förutsättningen måste genomsyra all verksamhet, hur motiverad olika metoder än kan vara ur verksamhetens synpunkt.

I FAS 90, dvs. försäkringskassans ADB-hantering av socialförsäkringen inför 90-talet som det heter på byråkratspråk, skall medborgarnas privatliv och sjukdomar registreras. Syftet är gott, dvs. att hitta dåliga miljöer, se vilka åldersgrupper som drabbas hårdast och att effektivisera rehabiliteringsarbetet. Detta är mycket viktigt, och det skall ske, som föreslås i rehabiliteringsbetänkandet, i samarbete med andra myndigheter. Missbruk av sjukersättningen skall kontrolleras osv. Men registret blir, som socialministern nämnde, synnerligen känsligt för den enskildes integritet.

Detta är den största datorsatsningen inom den offentliga verksamheten någonsin i Sverige. Tiotal miljoner skall investeras i datorutrustning. Den projektgrupp som enligt FAS uppdrag utformar och lägger upp registret, presenterade nyligen vid ett seminarium innehålllet i registret för representanter för alla kassorna i landet. Registret skall innehålla arbetsgivare, yrke, diagnos, namn, adress, personnummer, sjukpenninggrundande inkomst, sjukdomshistorik, tillhörighet till lokalkontor och arbetsställe. Det går att göra uppräknningen väldigt lång.

Redan i dag pågår försöksverksamhet för ett sådant register i mindre skala i Dalby. Registret skall "designas". Det var tänkt att registret skulle köras i gång den 30 juni. Sedan var tidsplanen skisserad så att i varje län på ett kontor skulle registret installeras efter hand. 1992 skulle registret finnas på alla 430 lokalkontor över hela landet. Vid mitten av 1990-talet skulle ett viktigt kliv ha tagits i kampen mot ohälsa, som FAS 90-ledningen uttrycker det.

Ändamålet är gott. Kampen mot ohälsa måste föras med kraft och på alla fronter och nivåer. Men ändamålet får inte helga medlen. Det är därför jag står här i dag. Jag välkomnar socialministerns avsikt att föreslå att regeringen ger ett bemyndigande om ett särskilt utredningsuppdrag, vilket även datainspektionen har skrivit till regeringen om. Sedan får vi i riksdagen ta ställning till utformningen av en sådan registerlag.

Jag har varit med i försäkringskassan sedan 1983 när FAS 90 första gången nämndes. Men det är märkligt att inte säkerhets- och integritetsfrågorna har rönt någon större uppmärksamhet i t.ex. massmedia. Inte heller har de under denna långa projekttid utgjort något projekt för FAS 90. Datainspektionen har bara haft några månader på sig att ta ställning, och det när det nästan är dags för FAS 90 att rulla i gång i Dalby. Man har haft mycket kort tid på sig att sätta sig in och bedöma säkerhets- och integritetsfrågorna. Det har man också skrivit om till regeringen.

Detta är förvirrande. Det finns särskilda yttranden i datainspektionens rapport. Det går att känna igen ett mönster här. Ofta är det så när det gäller viktiga frågor, t.ex. integritet och andra rättsliga frågor, att de försummas och förhalas till en tidpunkt så nära så att det nästan inte finns någon återvändo. Det är en känsla man får när det gäller detta projekt. Därför är det som socialministern aviserar utomordentligt glädjande.

Det har gått så långt att tjänstemännen vid lagenheten på riks försäkringsverket enligt uppgift själva har börjat utforma ett lagförslag om registret som skall vara klart i oktober. Nu i elfte timman har ett delprojekt i FAS 90 startat. Första sammanträdet var den 16 mars. Det verkar vara i sista minuten.

Jag har några ytterligare frågor att ställa till socialministern.

Kommer utredningen att bli parlamentarisk? Borde inte integritetsfrågorna ha utretts på annat sätt än vid dessa försök som tjänstemännen på riks försäkringsverkets lagenhet sysselsätter sig med? Är det riktigt att den myndighet som själv berörs av verksamheten skisserar ett lagförslag? Anser socialministern att ytterligare försöksverksamhet skall förekomma före riksdagen haft möjlighet att agera i denna mycket känsliga integritetsfråga? Avser socialministern att ge direktiv till den av socialministern nu aviserade utredningen, så att man förutsättningslöst kan utreda andra organisatoriska lösningar än den mycket omfattande ADB-hantering som FAS 90 har arbetat med i alla dessa år för att åstadkomma bättre möjligheter att effektivisera rehabiliteringsverksamheten?

Slutligen har jag en ytterligare fråga. Det gäller andra lagar som är mycket nära samordnade med de lagar som skall stiftas. Det gäller t.ex. allmän försäkring, AFL, som ju inte alls har några lagrum som berör det samarbete som skall ske mellan olika myndigheter, dvs. aktörer som de kallas i rehabiliteringsbetänkandet. Kommer även sekretesslagstiftningen att beröras i utredningsarbetet?

Anf. 13 Socialminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Marianne Jönsson undrade huruvida utredningen skall vara parlamentarisk eller inte. Det har jag ännu inte tagit ställning till. Det är möjligt att man skall göra en kombination som innebär att man har en enmansutredare som till sig har knuten en rådgivande parlamentariskt sammansatt grupp. Men jag funderar fortfarande på själva utredningsformen.

Marianne Jönsson frågade vidare om man borde ha haft en annan ordning. Nu i efterhand anser jag att man mycket tidigare borde ha fördjupat sig i integritetsfrågorna. Man har dock haft en diskussion om dessa frågor. Under resans gång vid hanteringen av utveckling av systemen har man också haft mycket ingående diskussioner om integritetsfrågorna. Det som vi nu diskuterar är ju en fördjupad utredning och en registerlag. Detta borde ha föregått just den här hanteringen.

I sitt inlägg sade Marianne Jönsson att det är stora områden som rör privatliv, sjukdom, ekonomisk ersättning osv., som innefattas. För att det inte skall bli några missförstånd vill jag säga att i datainspektionens yttrande över tillståndet till försöksverksamheten har man varit noga med att hänvisa till 4 § i datalagen, där frågor om brott, om avtjänande av straff, om man är förmål för omhändertagande eller andra typer av tvångsåtgärder berörs. 4 § da-

talagen tar också upp frågor som rör denna typ av integritet. Dessa uppgifter skall inte få förekomma i detta register. Dessutom poängteras i yttrandet att normalt sett, enligt gällande lag, skall detta register klassas enligt skyddsklass 2, men med hänsyn till att det rör sig om ett socialförsäkringsregister lyfts det upp till skyddsklass 1.

Marianne Jönsson undrade också om huruvida man tänker tillåta ytterligare någon försöksverksamhet. Försöksverksamheten är i dag på gång. Man har ifrån riksförsäkringsverket ansökt om att få genomföra ytterligare två försöksverksamheter. Min föresats är att det därutöver inte skall förekomma någon ytterligare försöksverksamhet, utan att man sedan skall kunna lägga fram ett förslag om en ny registerlag, innan man går vidare med att sätta hela datoriseringssystemet.

Anf. 14 MARIANNE JÖNSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka för dessa kompletterande upplysningar. Det är mycket värdefullt och förhoppningsfullt att man tar detta med så stort allvar.

Jag vill ta upp frågan om samkörning. Redan i dag finns ca 300 register på försäkringskassans område som datainspektionen har givit sitt tillstånd till. Ett av dessa register samkörs med kriminalvårdsstyrelsens register, för att man skall ha kunskap om vilka av försäkringstagarna som är omhändertagna för kriminalvård. Jag har svårt att se någon skillnad när det gäller de övriga registren. Socialministern framhöll att det skulle vara en avsevärd skillnad.

Nu aviseras ett förslag om en arbetsgivarperiod om 14 dagar. Vi har ännu inte sett någon proposition om detta, men enligt uppgifter från försäkringskassavärlden sägs – kanske litet känslösamt uttryckt – att FAS 90 drabbas av arbetsgivarperioden. Jag undrar om socialministern instämmer i just denna formulering. Det kan vara en journalists formulering, men man känner kanske – enligt vad som står i budgetpropositionen – att detta skulle vara ett stort rationaliseringsprojekt som förändrar karaktären. Av 11 miljoner sjukdomsfall faller 9 miljoner bort. Kvar blir då 2 miljoner fall som omhändertas av kassan. Det var en fråga.

Anf. 15 Socialminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Jag vill först säga att när det gäller den samkörning med kriminalvårdsregistret som sker för att fastställa sjukersättning, är detta ett register som man redan har fått tillstånd till med hänvisning till datalagen.

När man nu skall gå in och titta på en ny registerlag är det klart att det finns skäl att också se över hur andra typer av sådana här register hanteras.

Angående den oro som de försäkringsanställda hyser inför förslaget om att införa en lagfäst sjuklön kan jag säga att jag kan förstå att det finns en oro inför alla så stora förändringar som detta innebär innan information om hur ett förslag är utformat i detalj har trängt ut till alla försäkringskassor.

Detta förslag är ännu inte utformat i sina detaljer. Vi kommer att ta hänsyn också till sådana frågor som rör hur information från arbetsgivarna om sjukskrivningstider – dock inte sådant som har med diagnoser eller annat att göra – skall kunna föras in i försäkringskassornas information. Men detta är någonting som vi får återkomma till när själva förslaget skall utformas.

Anf. 16 MARIANNE JÖNSSON (c):

Herr talman! Jag hade ytterligare en fråga till socialministern, en fråga som avser de andra lagar som kommer att bli inbegripna i denna stora översyn. Det gäller främst lagen om allmän försäkring.

Det är kanske för tidigt att fråga socialministern, men för närvarande finns det ingenting i lagen som säger någonting om den nya roll som tjänstemän och anställda på försäkringskassan får att agera efter i rehabiliteringssyfte i samarbete med andra aktörer på marknaden, enligt vad som sägs i rehabiliteringsbetänkandet. Detta är någonting helt nytt. Det finns ingenting om detta, dvs. kompletterande bestämmelser om befogenheter och den enskildes rättsliga ställning i förhållande till dessa befogenheter.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 1989/90:153 om internationella kasinon i Sverige

Anf. 17 Finansminister ALLAN LARSSON:

Herr talman! Sten Andersson i Malmö har frågat mig om jag är beredd att medverka till att kasinon enligt internationella regler etableras i Sverige.

Sten Andersson i Malmö hävdar att internationella kasinoregler tillämpas och spelautomater tillåts över allt utom i Sverige, Albanien och Rumänien.

Enligt vad jag erfarit har varken Danmark, Finland eller Norge för närvarande kasinospel enligt internationella regler. I Danmark finns ett lagförslag i frågan som kommer att behandlas av folketinget före sommaren. I Finland utreds frågan för närvarande i inrikesministeriet.

Frågan om inrättande av kasino med internationella regler har här i Sverige behandlats i olika sammanhang.

Punktskatteutredningen föreslog år 1974 att ett antal kasinon skulle inrättas i Sverige, främst i större städer och på större turistorter. Vid remissbehandlingen var praktiskt taget samtliga remissinstanser negativa till förslaget.

Lotteriutredningen anförde i sitt betänkande år 1979 att den inte funnit skäl att ansluta sig till tanken på kasinoverksamhet i vårt land.

Riksdagen har tidigare avslagit ett antal motioner i frågan.

Skälet till den negativa hållningen har främst varit de sociala problem som kan följa av kasinoverksamheten.

Det finns anledning att följa utvecklingen på detta område, men jag är inte beredd att nu ta några initiativ till ändringar i lotterilagen.

Anf. 18 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

Låt oss först klara ut hur läget är i Norden. Åland, som ju tillhör Finland, även om man har en viss "självständig" status, har i dag ett fungerande kasino enligt internationella regler. I Danmark kommer enligt pressuppgifter ett förslag att tas till sommaren. I Norge har man börjat diskutera frågan. I Norge tillåter man spel på enarmade banditer. Röda korset står som huvud-

man och får hand om intäkterna. Verksamhet som anses som förkastlig och fördärlig i Sverige, tillåts således i andra länder i Norden.

När det gäller Europa är det faktiskt bara i Albanien som man i dag inte har några tankar i den här riktningen. Rumänien har ju i och för sig inget internationellt kasino, men det kommer. Med tanke på att jag har interpellerat och motionerat i denna fråga tidigare, var jag inbjuden till en invigning av ett kasino nere i Sopot i Polen den 4–5. Tyvärr kunde jag inte komma dit, men det här visar att sådan verksamhet förekommer överallt. Vi i Sverige klarar dock inte av det. Det är dubbelmoralen i sin prydno.

Angående punktskatteutredningens förslag säger statsrådet att vid remissbehandlingen var i det närmaste samtliga remissinstanser negativa till förslaget. Detta skulle vi kanske kunna ha en liten extra debatt om.

Vad som irriterar mig är att det oftast anförs sociala skäl mot att tillåta verksamheten i Sverige. Då frågar jag mig, herr talman och herr statsråd, vad det finns för speciellt sociala skäl emot ett införande i Sverige av ett kasino enligt internationella regler. På torsdag kväll när det är totospel på Solvalla kan jag åka dit ut, ställa mig i kö till luckan och tio sekunder innan första loppet går säga till damen i luckan att jag vill spela 100 000 kr. på häst nr 5 som vinnare. Vinner nr 5 har jag pengarna i handen några minuter senare. Jag kan gå in i en tobaksaffär, i ett varuhus, på hundratals ställen här i Stockholm och köpa så många trisslotter som jag anser att jag har råd med. Jag får själv bestämma. Vinner jag upp till 1 000 kr. när jag har skrapat på trissloten, får jag pengarna kontant i handen. Vari ligger den stora skillnaden som gör att den ena verksamheten tillåts men den andra inte? Någon konsekvens kan man väl i alla fall få lov att begära även av politiker.

Statsrådet säger till slut i alla fall – vilket är hoppingivande – att det finns anledning att följa utvecklingen, men att han nu tyvärr inte är beredd att ta några initiativ till förändringar. Jag vill fråga finansminister Allan Larsson vad som skall ske i Sverige och i vår omvärld innan vi anser att svenska folket är myndigt och kapabelt att självt bestämma om det vill spela sina pengar i Sverige på ett kasino baserat på internationella regler. Det är faktiskt något egendomligt, herr talman, att i stort sett hela Europa förutom i Albanien tillåter politiker och regeringarna människor att själva bestämma, men i Sverige skall vi fortfarande "ta hand om" våra medborgare i vissa sammanhang. När det däremot gäller spel som staten är ägare till känner man inga hämningar. Än en gång vill jag fråga: Vad skall ske innan vi i Sverige kan tänka oss att ansluta oss till Europa även på det här området?

Anf. 19 Finansminister ALLAN LARSSON:

Herr talman! Till Sten Andersson i Malmö vill jag säga att de sociala skälen har behandlats i riksdagen. Jag har tagit del av vad som har sagts här tidigare. Det är en viktig utgångspunkt för bedömningen.

Den andra frågan, vad som skall ske i Sverige innan det tas några initiativ, är jag inte beredd att nu ytterligare kommentera. Jag vill följa utvecklingen. Det är en för min del intressant fråga, men för dagen vill jag inte gå längre än så här.

Anf. 20 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Jag noterar framför allt det sista med tacksamhet – statsrådet är trots allt inte helt kallsinnig inför möjligheten att förelägga riksdagen förslag där man även i denna fråga myndigförklarar svenska folket.

Den första meningen har jag däremot hört hundratals gånger i den här kammaren – dvs. hänvisningen till sociala skäl. Jag beskrev i mitt inledande anförande vad man får lov att göra i dag när staten äger de olika spelinstitutioner eller spelbolagen. Är det inte fråga om än värre sociala företeelser? Man går inte in på ett kasino i t.ex. Travemünde, London eller Paris spontant och kastar bort en massa pengar. Det är i regel noga övervägt. I t.ex. Storbritannien måste man vara medlem innan man får lov att spela på ett kasino. Medlemskap måste man söka 24 timmar innan. Den person som aldrig hade tänkt spela på ett kasino men som plötsligt får en spontan idé, förhindras tack vare den regeln.

Man behöver inte skriva på någon som helst förbindelse för att gå ut och köpa trisslotter för 1 milj. kr. här på Vasagatan. Det går alldeles utmärkt. Det behövs inte heller någon förbindelse för att gå ut på Solvalla på torsdag kväll och spela för så mycket man anser sig ha råd med. När det gäller spelformer där staten tar in enorma pengar har man inga hämningar. Mot ett införande av kasinon, som i dag är på frammarsch över hela Europa, anför man däremot sociala skäl. Jag har som sagt, herr talman, fått höra dessa skäl många gånger, men jag blir lika litet imponerad varje gång.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 1989/90:148 om skåningars syn på flyktingar

Anf. 21 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW:

Herr talman! Sten Andersson i Malmö har frågat mig om de pressuppgifter är riktiga, där jag skulle ha hävdat att det finns ett annat slags flyktinghat i Skåne än i övriga Sverige. Han har också bett mig definiera olika former av flyktinghat i olika delar av landet. Sten Andersson antyder att det skulle vara "statsrådsmanipulation", att en ansvarig minister försöker svara på en fråga från en reporter om eventuellt flyktinghat i Skåne.

Jag försöker alltid svara på journalisternas frågor så gott jag kan. I det här fallet ställdes frågorna i en tumultartad situation efter ett torgmöte, där stämningen mot invandrare och flyktingar var mycket hätsk och upprörd. När reporterar ställer ledande frågor kan man även om man är aldrig så varsam i sina formuleringar ändå bli citerad på ett sätt som är svårt att känna igen. Det är säkert en situation som Sten Andersson också är förtrogen med.

Sveriges Radio intervjuade mig senare, och då fick jag lyckligtvis möjlighet att rätta till vad som stått i den tidningsartikel Sten Andersson nämner.

Även i radio fick jag frågan om de här stämningarna i Skåne på något sätt skiljer sig från dem man möter i andra delar av landet.

Mitt svar var då – liksom till tidningsreportern – att jag inte vill spekulera över om det råder några skillnader mellan olika landsändar i fråga om synen

på flyktingar och vad det i så fall skulle bero på. Det är mycket farligt att generalisera och pådyvla grupper av människor uppfattningar utifrån enskilda händelser. Däremot finns inslag i de stämningar som piskas fram på olika håll, som borde göra inte bara mig utan även Sten Andersson mycket bekymrad. De stämningarna finns definitivt också i Malmö.

Jag underströk för pressen i Skåne att det kan finnas en förklaring till ett annat stämningssläge där. Inströmningen av asylsökande har fått en tyngdpunkt just i Skåne. Det påverkar naturligtvis människor som irriterats av bristerna i mottagningssystemet. Får de dessutom vilseledande information från invandrarfientliga grupper med hemvist bl.a. i Skåne, att södra Sverige nu skulle ha drabbats av en fullständigt okontrollerad invandring, kan reaktionen bli den jag mötte under torgmötet.

På andra håll i landet möts jag som invandrarminister av kritik för beslutet i december förra året att begränsa möjligheterna för vissa asylsökande att stanna i landet. Där demonstrerar man för flyktingar och asylsökande. Det är bara att konstatera att det inte är lätt att vara alla till lags.

Anf. 22 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Låt mig först hålla med statsrådet om det sista hon sade: Det är inte lätt att vara alla till lags.

Det är bra att statsrådet erkänner att hon gjort detta uttalande, och jag kan "köpa" argumentet att vi ibland säger saker och ting som inte alltid är så noga övertänkta. Det gör jag också, vilket statsrådet också påpekar i svaret. Men jag tycker ändå att ett statsråd i en så här känslig fråga verkligen borde tänka på att det hon säger kan uppfattas så, att detta är hennes åsikt. Framför allt i en så inflammerad fråga som detta i dag är gäller det att hålla tand för tunga.

Herr talman! Vidare säger statsrådet att jag har antytt att det varit fråga om "statsrådsmanipulation". Det är ett missförstånd – jag påstår att det är statsrådsmanipulation. Statsrådet sade nämligen också där nere i Malmö: "Hur skulle ni annars få era kontor städade och hur skulle ni få era bussar körda?" Med anledning av att statsrådet gjorde detta uttalande i Malmö tog jag kontakt med Malmö Lokaltrafik och fick då veta att det visserligen finns invandrare som kör bussar men att det är invandrare av den kategori som kom till Sverige på 60- och 70-talen. Däremot har ingen som under 80-talet erhållit asyl i Sverige anställts som bussförare i Malmö. Är man pressad kan man naturligtvis tillgripa sådana argument, men de blir för den skull inte mer sanna.

Om man nu skall jämföra olika landsändar tror jag att jag kan säga att vi i Skåne ligger på tio-i-topp-listan när det gäller att erbjuda invandrare jobb. Där har vi legat i många år. Det som är farligt i denna debatt – och här kan även statsrådet ibland synda – är att man inte alltid skiljer på flyktingar och invandrare.

Jag vill inte generalisera, men det är riktigt att det finns grupper av människor med kortklippt hår, klädda i höga snörläderkängor, som i denna debatt uppträder på ett sätt som är absolut förkastligt. Då det gäller att bekämpa dem med argument, är jag fullt villig att ställa mig på statsrådets sida. Men

jag vill som sagt inte generalisera, utan det kan även i dessa grupper finnas vettiga människor.

För att ytterligare klargöra min inställning i denna fråga vill jag tala om för statsrådet att något av det värsta jag kan uppleva är att t.ex. små barn blir mobbade därför att de har en annan hudfärg än majoriteten av skolkamraterna. Jag har sagt många gånger tidigare och jag upprepar det nu, att en människa skall dömas uteslutande efter sina handlingar. Ras, hudfärg eller religion är i det sammanhanget totalt ointressanta.

Statsrådet säger att den hets som hon mötte i Malmö för ett par veckor sedan kan bero på att man hade fått uppfattningen att mottagningssystemet hade havererat och att vilseledande information från invandrarfientliga grupper, med hemvist bl.a. i Skåne, hade underblåst denna stämning. Som jag tidigare sagt finns det grupper i Skåne, liksom i andra delar av Sverige, som är uppenbart invandrarfientliga. Men dem känner vi till, och vi har under alla år lyckats bra med att bekämpa dem med argument. De har aldrig vunnit något större gehör i den svenska samhällsdebatten eller bland det svenska folket.

Däremot är det så att både politiker och media ibland försöker dölja saker och ting. Det sägs ibland att kommuner inte vill ta emot fler asylsökande. Jag kan ibland förstå dessa kommuner. Malmö kommun skrev i fjol ett avtal med invandrarverket om att man skulle ta emot 600 flyktingar. Man fick ytterligare 1 500, som kom från andra kommuner. I dessa kommuner slår sig kommunalråden för bröstet och säger att de tar emot 40–60 flyktingar varje år. De vet att flyktingarna inte stannar i deras kommuner mer än några veckor eller månader. Då kan jag förstå att det blir problem iorstäderna.

Till sist vill jag fråga: Är statsrådet beredd att behålla den nuvarande flyktingpolitiken eller kommer hon att föreslå sådana ändringar att vi framöver inte får en flyktingpolitik som innebär att den som har pengar får förtur till asyl i Sverige?

Anf. 23 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW:

Herr talman! Den sista frågan bör vi kanske utveckla litet närmare i en annan interpellationsdebatt. Redan genom att formulera frågan på det sätt som Sten Andersson i Malmö gör tycker jag att han bidrar till de fördomar som mycket av de invandrarfientliga stämningarna grundar sig på.

Sten Andersson gör också precis så som en och annan journalist ibland gör – det var detta som inträffade i Malmö; han citerar felaktigt. Han påstår att jag i mitt svar skulle ha förklarat stämningssläget i Skåne med att mottagningssystemet har havererat. Detta uttryck har jag över huvud taget inte använt i mitt interpellationssvar. Det är ett bra exempel på hur det kan gå till och på hur det gick till vid denna intervju. För att undvika alla missförstånd vill jag påpeka att mitt första svar inte alls innehöll någonting som skulle tyda på att jag anser att det skulle finnas ett speciellt flyktinghat i Skåne. Men det stämningssläge som rådde på två torgmöten i Malmö har jag inte upplevt någon annanstans. Detta var någonting speciellt, och jag tycker att det finns anledning att fundera över om det där finns ett speciellt stämningssläge och vad detta i så fall skulle kunna bero på. Den enda förklaringen är då att det

under den senaste tiden varit en stark slagsida på inströmningen av asylsökande just till Skåne. Detta har också blivit mycket uppmärksammat.

Jag tycker att det är litet märkligt att Sten Andersson tacklar dessa bekymmer genom att angripa mig i kammaren i stället för att vara bekymrad över det som hände i Malmö och det som eventuellt ligger bakom händelserna – dvs. att invandrarfientliga grupper som deltog ganska lätt kunde piska upp en sådan här stämning på ett torgmöte i Malmö.

Jag förstår uppriktigt sagt inte hur det skulle kunna gagna saken eller ge några partipolitiska poäng, om jag i kammaren plockade fram tidningsuttalanden, som, som Sten Andersson mycket väl känner till, kan bli mycket vinklade.

Det finns ett annat lika galet exempel från den här lördagen när det gäller tidningarna i Skåne. Även detta har bidragit till att jag har fått många brev. Jag tror att jag skall berätta om det, så att Sten Andersson och andra som händelsevis lyssnar skall förstå. Jag fick en fråga av flera journalister på grund av den vid tillfället mycket stora inströmningen av människor via Polen. Det gällde bl.a. falska viseringar som såldes i Polen. Man frågade mig om falska handlingar i asylsökandeströmmen. Jag försökte mycket noggrant förklara hur det ligger till. Först och främst vill jag påpeka att vi inte får spela med i ett organiserat profiterande på olyckliga människor. Självfallet måste vi komma till rätta med problemet, och vi har också försökt att ta itu med det senaste fenomenet i Polen. Men människor som har goda skäl att söka en fristad i Sverige kan tvingas använda sig av falska handlingar för att ta sig ut ur sitt land och för att ta sig hit. Därför måste vi pröva skälen även för dem som kommer och presenterar falska handlingar.

Det här resulterade i en tidningsrubrik där det hette att Maj-Lis Löow sade att vi måste acceptera falska visum. Det gäller att pröva skälen, men det är inte alls säkert att man accepterar att människor kommer med falska visum. I det här sammanhanget har det orsakat många missförstånd. Det kan vara små nyanser i tidningsrubriker som åstadkommer detta. Som statsråd kan man försöka bevaka det hela. Man kan i möjligaste mån, om det finns tid, själv och genom sina medhjälpare försöka att rätta till, dementera och skriva klagörande debattartiklar. Men det är inte alltid man klarar uppgiften.

Anf. 24 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Om inte fru Löow hade blivit statsråd kunde hon ha blivit lärarinna. Hon har en lärarinneattityd. Det verkar som om hon skulle stå och docera för småbarn om hur det egentligen ligger till.

Låt mig sedan säga en sak: Det är jag själv som med hänsyn till regler som riksdagen tillåter och accepterar bestämmer vilka frågor jag skall ta upp och till vilka statsråd jag skall ställa dem. Jag kommer aldrig att fråga ett statsråd om lov, om det är dumt, ologiskt eller partitaktiskt olämpligt. Jag ställer frågor på grundval av min egen övertygelse.

Det här med falska handlingar, fru statsråd, har vi talat om hundra gånger i riksdagen. Om en person vill fly från ett land och inte kommer därifrån utan en viss handling, måste vi, det är väl helt klart, acceptera den handlingen. Ingen har väl sagt att vi inte skall ta emot sådana personer och pröva

deras ansökan. Men ibland under de senaste åren har 80–90 % av människorna i vissa grupper bevisligen haft t.ex. ID-handlingar och biljetter under en turné runt hela Europa. Men strax före ankomsten till Arlanda har dessa papper kastats bort.

Om det t.ex. kommer hit en iranier som säger: Mitt pass är falskt, eftersom jag var tvingad att köpa ett falskt pass i Teheran för att komma ut, är det enligt min mening en i högsta grad trovärdig förklaring. Men samtidigt vet vi att ingen – det borde också fru statsrådet notera – lämnar Turkiet, Iran, Irak eller Chile utan att på flygplatsen ha haft ett pass. Ett pass – förfalskat eller legalt – har alltså funnits, men i 80–90 % av fallen har de kastats bort strax före flyktingens ankomst till Sverige.

Vad sedan gäller det som vissa journalister skriver får journalisterna väl anses ha samma trovärdighet som vissa politiker. Man får väl tro på att de arbetar seriöst i sitt skrivande. Jag kan inte tänka mig att en journalist gång på gång skriver medvetet felaktigt.

Vad sedan då beträffar ordet "havererat": Om jag sade att det ordet hade använts i någon tidning, är det fel, och det ber jag om ursäkt för. Jag har däremot själv sagt att flyktingpolitiken har havererat. Den havererade i november i fjol. Anledningen till att den inte kunde klaras var de signaler som regeringen själv hade sänt ut till omvärlden. Det är alltså regeringen som har skulden till den sats som vi har i dag, ingen annan.

Anf. 25 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW:

Herr talman! Jag vill påstå att inte heller magister Andersson är oäven i katedern. Jag behöver faktiskt ingen undervisning om dokumentlöshet, falska handlingar osv., men nu var det falska handlingar som vi talade om, inte om dokumentlöshet. Vi kan väl hjälpas åt med att förklara för hela svenska folket, inte minst för skåningarna, att en flykting kan ha goda skäl för att komma hit på falska handlingar.

När det gäller användningen av ordet "havererat" var det inte så som Sten Andersson i Malmö sade. Vad Sten Andersson gjorde – jag rekommenderar Sten Andersson att på den punkten gå tillbaka till snabbprotokollet – var att han lade ordet i min mun med utgångspunkt i interpellationssvaret. Jag menar att det är ett bra exempel på hur man kan bli felciterad.

Jag vill vidare inte bestrida att det finns seriöst arbetande journalister i vårt land, men framställningen kan ändå bli vinklad genom att de har begränsad tillgång till tid och begränsat utrymme till förfogande i spalterna. Ännu mer vinklat kan det bli om rubriksättaren drar felaktiga slutsatser. Men vad jag menar är att vi knappast reder ut sådana saker här i kammaren.

Jag tycker dock att det är viktigt att vi är överens i denna debatt om att tillsammans försöka möta de invandrarfientliga stämningar som i dag är så tydliga på olika håll.

Jag tycker däremot inte att vi skall göra någon skarp åtskillnad mellan flyktingar och invandrare. I de mest extrema uttrycken för främlingsfientlighet och främlingshat skiljer man ofta inte på flyktingar och invandrare utan riktar sig mot båda kategorierna. Jag förstår inte riktigt vad Sten Andersson menar när han säger att jag måste skilja på flyktingar och invandrare. Det var faktiskt inte specifikt flyktingar som jag syftade på när jag försökte ge

några exempel för malmöborna från alla de yrkes- och samhällsområden där verksamheten sannolikt skulle om inte stanna så åtminstone kärva ordentligt, om vi inte längre hade tillgång till våra invandrare. Det var bara ett sätt att försöka peka på hur mycket de har betytt för utvecklingen i Sverige.

Anf. 26 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Nu fick statsrådet den chans som hon hade efterlyst tidigare. Nu slapp hon nämligen att skriva artiklar eller tillrättalägganden. Jag bad ju faktiskt om ursäkt om jag hade sagt att det framgick av interpellationssvaret att skälen till vissa stämningar i Skåne berodde på att flyktingpolitiken hade havererat. Jag bad alltså om ursäkt för detta i mitt förra inlägg.

Däremot hävdade jag bestämt att flyktingpolitiken har havererat på grund av den politik som regeringen har bedrivit men som den nu tack och lov har ändrat.

Statsrådet och jag är helt överens om att invandrarfientliga och flyktingfientliga stämningar – dvs. att man agerar mot människor på grund av deras ras, religion eller hudfärg – skall vi alla tillsammans även framöver bekämpa.

Jag ser dock, till skillnad från statsrådet, skillnad mellan flyktingpolitik och invandrapolitik. Invandrapolitiken skärptes för många år sedan, så att det är svårt för utomnordiska människor att komma till Sverige för att jobba. Men Sverige har haft en mycket "generös" flyktingpolitik. Det har givits signaler om att människor kan komma till Sverige och söka asyl, även om de har skäl som inte är helt klara. Regeringen har själv skapat denna situation. Förlorarna i detta sammanhang är framför allt de miljoner människor som sitter i världens tyvärr alltför många flyktingläger, men som inte har kontakter eller pengar. De människor som har kontakter och pengar har däremot kunnat köpa falska pass för att kunna ta sig till Sverige. Jag kan hålla med om att det handlar om ett fåtal människor, om man ser till den totala flyktingsituationen i världen. Men det är fråga om många människor för ett land av Sveriges storlek. Vi i Sverige har under senare år givit nästan lika mycket i flyktinghjälp i Sverige som FN har till sitt förfogande till sin totala flyktinghjälp internationellt sett. Sveriges andel av flyktinghjälpen har alltså minskat. För några år sedan gavs 75 % av den svenska flyktinghjälpen till verksamhet utomlands. I dag är situationen en helt annan. Sverige ger mest till verksamheten i Sverige. Och jag måste beklaga att en majoritet av de människor som under det senaste åren har sökt asyl i Sverige icke har velat spela med öppna kort – och jag säger det en gång till med tanke på protokollet – utan de har medvetet, kallt och beräknande fört svenska folket bakom ljust. Vi vill hjälpa, men vi vill framför allt hjälpa rätt människor och där hjälpen behövs bäst.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Justitiekammarens betänkanden 1989/90:JuU27 och JuU28
Bostadsutskottets betänkande 1989/90:BoU15

Prot. 1989/90:107
23 april 1990

8 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Proposition
1989/90:146 Livsmedelspolitiken

Skatteutskottets betänkanden
1989/90:SkU17 Europarådets handräckningskonvention, m.m.
1989/90:SkU32 Ny taxeringslag m.m.

Arbetsmarknadsutskottets betänkanden
1989/90:AU18 Anslag till utvecklingsfrågor och statlig personalpolitik
1989/90:AU28 Reviderade anslagsberäkningar för budgetåret 1990/91

Bostadsutskottets betänkande
1989/90:BoU17 Naturresurslagen

9 § Kammaren åtskildes kl. 13.23.

In fidem

TOM T:SON THYBLAD

/Gunborg Apelgren

Innehållsförteckning

Måndagen den 23 april

1 § Meddelande om sammanträdet fredagen den 27 april	1
Tredje vice talmannen	
2 § Justering av protokoll	1
3 § Svar på interpellation 1989/90:151 om regeringens tekopolitik . .	1
Statsrådet Anita Gradin	
Hadar Cars (fp)	
Hans Nyhage (m)	
4 § Svar på interpellation 1989/90:156 om integritetsskyddet och FAS 90-projektet	8
Socialminister Ingela Thalén	
Marianne Jönsson (c)	
5 § Svar på interpellation 1989/90:153 om internationella kasinon i Sverige	12
Finansminister Allan Larsson	
Sten Andersson i Malmö (m)	
6 § Svar på interpellation 1989/90:148 om skåningars syn på flyktingar	14
Statsrådet Maj-Lis Lööv	
Sten Andersson i Malmö (m)	
7 § Förnyad bordläggning	19
8 § Bordläggning	20

